

Можарівська С.І. Аспекти взаємодії вчителя початкових класів з батьками дітей з особливими освітніми потребами. Актуальні проблеми початкової освіти : теорія і практика : збірник матеріалів Всеукраїнської з міжнародною участю науковопрактичної конференції (24 жовтня 2023 року) / за заг. ред. О. Гордієнко. Житомир, 2023. С. 21-24.

С.І. Можарівська,
студентка ННІ педагогіки;
науковий керівник – кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри початкової освіти та культури фахової мови
Коновальчук І.М.
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Аспекти взаємодії вчителя початкових класів з батьками дітей з особливими освітніми потребами

Освіта є однією з основних галузей суспільного розвитку, і вона має бути доступною для всіх дітей, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб. Діти з особливими освітніми потребами (ООП) вимагають особливого підходу та уваги в навчанні та вихованні. Співпраця між педагогами і батьками дітей відіграє важливу роль у досягненні успішних результатів й у розвитку дитини з особливими освітніми потребами. У сучасному освітньому середовищі педагоги та батьки стикаються з викликами впровадження ефективних методів співпраці для забезпечення належної підтримки та навчання дітей з особливими освітніми потребами. Це також ставить перед педагогами завдання враховувати нові норми та стандарти, пов'язані з організацією педагогічної роботи з сім'ями, які виховують дітей з особливостями психофізичного розвитку.

На психічному рівні батьки проходить декілька стадій сприйняття дитини з особливостями психофізичного розвитку:

Перша стадія – розгубленість, страх. Батьки відчують безпорадність, тривогу за долю дитини. У цей час формуються передумови для встановлення соціально-емоційного зв'язку між батьками і дитиною.

Друга стадія – стан шоку трансформується в заперечення поставленого діагнозу. Крайня форма, що негативно впливає на освітній процес – відмова від проходження комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини і надання їй будь-якої психолого-педагогічної допомоги.

Третя стадія – депресія у міру прийняття наявності у дитини і правильної оцінки ситуації.

Четверта стадія – психічна адаптація на основі повного прийняття дитини.

П'ята стадія – характерна вмотивована поведінка батьків дитини, вони активно шукають допомоги для дитини, будують плани на її майбутнє [1, с. 96 – 97].

Головне завдання сучасного педагога – навчити батьків сприймати власну дитину з особливими освітніми потребами як особистість. Важливо, щоб сім'я дитини відчувала увагу з боку педагогічних працівників, зацікавленість учителів у розвитку дитини, їхню готовність допомогти батькам у вихованні дитини.

Робота вчителя початкових класів із батьками учнів з ООП полягає у встановленні контакту та формуванні довірливих партнерських стосунків; включенні батьків дітей з ООП у колектив інших батьків класу; безперервній взаємодії та обміні інформацією з батьками щодо навчання, виховання, інтересів і особистісних якостей дитини; залученні батьків до участі в розробці ІПР, індивідуальних навчальних планів, у процес навчання і виховання загалом, а також у позакласні заходи; налагодженні ефективної співпраці з іншими членами команди психолого-педагогічного супроводу; розробці спільно з іншими фахівцями загальних рекомендацій щодо особливостей розвитку, навчання і виховання дітей, які допоможуть батькам почуватися вдома і в класі зручніше та впевненіше; участь батьків у розробці портфоліо дитини; забезпеченні закладом освіти умов для соціально-педагогічної підтримки сімей, що виховують дітей з ООП. Важливим аспектом є співпраця з батьками, залучення їх до навчально-виховного процесу, психологічна підтримка сімей (консультації, тренінги, зустрічі з іншими батьками, групи підтримки тощо) [1, с. 98].

Основні аспекти виховання, розвитку та соціалізації дітей у контексті родинного виховання були розглянуті ще в епоху класиків педагогіки, таких як Я.-А. Коменський, А. Макаренко, М. Монтессорі, Й.-Г. Песталоцці, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інші.

Аспекти педагогічної діяльності щодо дітей з особливими освітніми потребами були об'єктом досліджень таких вчених, як А. Капська, О. Карпенко, В. Ляшенко, І. Пінчук, Т. Соловійова, В. Тесленко та інші.

У Законі України "Про освіту" особа з особливими освітніми потребами – особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту [2].

На думку І. Коновальчук, взаємодія людей є категорією, що відбиває процеси їх впливу один на одного, взаємну обумовленість їхніх вчинків і соціальних орієнтацій, зміну системи потреб, внутрішніх станів, а також міжособистісних зв'язків, які виникають у ході цієї взаємодії [3, с. 248].

Серед основних завдань взаємодії вчителя початкових класів з батьками дітей з особливими освітніми потребами сучасні науковці та практики відмічають: спільне розуміння потреб дитини (спільні обговорення, вивчення індивідуальних особливостей та потреб дитини); розуміння, що кожна дитина з особливими освітніми потребами – унікальна; встановлення відкритого та довірливого спілкування (готовність слухати, висловлювати свої думки та питання, ділитися інформацією про прогрес дитини тощо);

розробка індивідуальних планів та цілей для забезпечення належної підтримки та розвитку дитини; ресурсна підтримка (доступ до спеціалістів, індивідуальні навчальні матеріали та інші ресурси, необхідні для успішного навчання та розвитку).

Для покращення взаємодії вчителя з батьками дітей з особливими освітніми слід дотримуватись таких рекомендацій:

- організація спільних зустрічей (ранкові зустрічі, семінари, круглі столи, батьківські збори, бесіди (колективні, індивідуальні, групові), консультації, семінари, проведення тренінгів, організація ділових ігор, відвідування родин, дні відкритих дверей, відкриті уроки для батьків, оформлення куточків для батьків, випуск тематичних газет);

- спільні навчальні заходи; участь батьків і педагогів у навчальних та виховних заходах: лекціях, майстер-класах, тренінгах тощо – сприяє покращенню взаємодії вчителя та батьків дітей з особливими освітніми потребами;

- використання інформаційних технологій (Zoom, Classroom, [Classdojo](#), Ding Talk). Застосування сучасних інформаційних технологій дозволяє педагогам та батькам ефективніше спілкуватися та відстежувати прогрес дитини.

Взаємодія вчителя початкових класів із батьками дітей з особливими освітніми потребами визначається не лише вирішенням конкретних завдань, але і створенням партнерських відносин, спрямованих на гармонійний розвиток та навчання. Використання індивідуальних підходів та впровадження інноваційних технологій стають перспективними напрямками подальшого розвитку цього важливого аспекту освітньої системи.

Отже, залучення батьків дітей із особливими освітніми потребами до навчального процесу, використання інформаційних технологій та акцент на індивідуальних потребах дитини є ключовими стратегіями для покращення взаємодії вчителя з батьками. Високий рівень взаєморозуміння та партнерства може стати підґрунтям для досягнення найкращих результатів у розвитку та вихованні дітей з особливими освітніми потребами.

Список використаної літератури

1. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ "Агентство Україна", 2019. 302 с.

2. Закон України "Про освіту" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 02.10.2023).

3. Коновальчук І .М. Терміносистема проблеми готовності майбутніх учителів початкових класів до міжособистісної взаємодії з дітьми та батьками в ситуації конфлікту. *Проблеми освіти*. 2019. Вип. 91. С. 246–251.